

Hübner vysvětluje Harnackovu metodu s pomocí matematických vzorců a geometrických náčrtů. Do oboru dějin vědy náleží jeho údaje o matematicích, jako je berlínský učenec Peter Gustav Lejeune-Dirichlet. Vývoj historické metodologie použitím přírodovědeckých metod je představen na anglických historících; Thomas Carlyle a Edwin Hatch byli Harnackovi vzorem v uplatňování indukce.

Jádro skryté vědeckému poznání se projevuje v obalech. Obrat od empirické indukce k matematické úplné indukci povede k jinému zařazení Harnacka v dějinách teologie (202).

Hübner charakterizuje Harnackovu christologii pomocí matematických vzorců (185–186). S hlediska tradičních teologických oborů christologie náleží i do biblické teologie i do systematické teologie.

Metodické problémy různých oborů jsou stále předmětem diskuse. V tomto časopise je jim věnován článek Petra

Pokorného *Co je teologie* (TREF, 1996, č. 1, s. 35–51).

Hübnerova kniha obsahuje velké množství pečlivě utříděného materiálu i cenné podněty k další práci. V závěru (202) uvádí, že hypotéza doplňkovosti na základě Harnackovy asociace metod matematické dokonalé indukce povede dále.

V roce 2000 uplyne 100 let od vydání Harnackových přednášek o podstatě křesťanství. Lze očekávat, že toto výročí podnítl další studium této vlivné a tak kritizované knihy. Hübnerova práce bude k tomu velice užitečná.

Hübnerovu práci náležitě posoudí odborníci různých oborů, jimiž se tato kniha zabývá. Tato zpráva jen oceňuje podrobnost údajů a originální přístup k rozborům publikace a jejího vlivu. Čtenáři Hübnerovy disertace o Harnackově knize pojednávající o podstatě křesťanství mohou najít i nepřímé podněty pro svou vlastní práci.

Stanislav Segert

POTŘEBNÁ LITURGICKÁ OSVĚTA

Klemens Richter: Liturgie a život. Co bychom měli vědět o mši, o církevním roku a smyslu liturgie. Přeložil Jan Sokol. Vyšehrad 1996. Stran 183.

Známý katolický liturgik z Marburku vydal kromě prací vědeckých také tři svazky určené širší veřejnosti. Vysvětluje v nich nejdůležitější problémy křesťanské bohoslužby, katolické mše a církevního roku v duchu liturgické reformy 2. vatikánského koncilu. Volí k tomu formu krátkých úvah, jež odpovídají na otázky, kladené mu kdysi časopisem *Christ in der Gegenwart*. Článečky jsou psány jasně a přístupně, prozrazují však velikou poučenost autora, která čtenáře uvádí do historického pozadí a teo-

logických principů křesťanské bohoslužby a jejích částí. Toto spojení zásadního teologického přístupu, který ani tu nejpraktičtější otázku neponechává bezmyšlenkovitosti, zvykovosti či holému pragmatismu, a laskavého, vsutku pedagogického přístupu k tomu, kdo otázku klade, patří – vedle věcných informací – k nejcennější stránce této útlé knížky. V pěkném překladu, respektujícím česká specifika, vykoná potřebné služby liturgické osvěty v našem zanedbaném prostředí.